

#### מסורת הש"ס

(א) וְלָקַחְנוּ עִבְרָא, (ב) חֲנִינָה ב': [מוס'] תרומות (פ"א), (ג) יצמות לא: (ד) [מסופתה] רפ"ה], (ה) יצמות קיב': (ו) דברים יח, והש"ס מבד שש ט"ס וז"ל על פי שני עדוים, (ז) י"ל שמתמור וקיימורו דהוא וכו', דבס תמר, (ח) יצמות קד: (ט) [נסוטה לבג], (י) ד"ה ור"י, (יא) דבר"י דלס,

#### תורה אור השלם

- ואני בחרש לא אשמע וכלאלם לא יפתח פיו: תהלים לח די
- וְנָפֶשׁ בִּי תִחַטָּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִי וְהוּא עַד אוֹרָבָה אוֹרָבָה אֵל לֹא יִגְדֵל וְנָשָׂא עֲנֻנוֹ: וירקא ה א

#### גילוי הש"ס

תוס' ד"ה א"ר זורא ר"י דהיינו חרש. קשה לי דל"כ למאי נריך לעלמא דאית ויכל להגיד הא גללא הכי לאו בר עונשין הוא ועל כל חייג כתיבות אית חייג והא כטוטה לכל דבר:

#### לעזי רש"י

ציריש"ש [ציריש"ש]. דוברגנים. נישפלי"ה [נישפלי"ה]. שסקים.

#### מוסף רש"י

מדבר ואינו שומע. מחלוקה היה פיקח עד שגמל לדבר אחר כך נתחשב [הצורה]. מפייהם ולא מפי כתבם. דלמנא אחר על פי שני עדוים ולא שיעורו על פי כתבם [בימות לא]. כשם שכונסה ברמזיה כך מוציאה ברמזיה. קדושין. כך קדושין. נרמזה כנס שמו כללנא עד שגמלתי לו, ונרמזה אחר כלל נלאו ויאל (שם קיב').

#### מוסף תוספות

- שאני שומע מה שאומרים לו. מוס' הלש"י.
- אין להאמין בהרבהו אם הוא משיב חן או לאו, דאני מוכרחין למה שכתבונו ב"ה אלא כמחשבת בעלמא הוא. מוס' הלש"י. ג. ופרקינן דשאני אלם דכפקח לכל דבריו הוא ומש"ה סני ליה בהרבהו אבל חרש שאני מדבר ואינו שומע אי לאו רב כהנא הו"א דאפילו במגיד מתוך הכתב אין נותנין. יצני קשקש. ד. דרפשיטא הדרהכל לא יצני כדברור לענין עדות. מוס' הלש"י. ו. לשוניו כפקח. מוס' הלש"י. ו. ואינו מדבר דהו"ל כטוטה. נשפ"ל. ז. אלא לרב דאמר חרש שאני יכול לדבר אם יכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דאלמא כתיבה היא לא הגדה מעליהא ומוציאה אף מידי ספק חרש שאני שומע ואינו מדבר א"כ ברייתא דקניא פרט לאלא אמאי וכו' אלא ש"מ דכטוטה חשבין ליה וכתיבתו ידו אינו מוציאתו מידי ספק שותותו. נשפ"ל. ח. ואי לא פטויה לא הוה ממעטינן ליה מפייהם כדתיב לא יגיד דכתב ידו מני הגדה פקח אצ"י דלא מקריא אמירה כדכתיב (קהלת י, כ) ובעל כנפים יגיד דבר. נשפ"ל. ט. ומפייהם לאו דוקא. מוס' הלש"י. י. מנויה"כ דאם לא יגיד דלא חייב כתיבה אלא כמדבר. מוס' הלש"י. יא. למה נקט כבוד. מוס' הלש"י. יב. כשפוטו. מוס' הלש"י.

**צפירי**. שאינם מזוים בלמותה שעה כגון נרש"ס צימות הגשמים וצימות החמה וישפלי"ה: **חרש**. שהיה פיקח כשנסנה וקדושו קדושין גמורין ותנן ציצמות (דף קיב'): נתחשב הוא או נשמטה לא יוציא עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשות להפיקע קדושי חכמה וקאלמר רב דלס יכול לדבר מתוך הכתב

**יודיע** לכתוב על הקלף כתבו ותנו גט לאשתי אתם פלוני ופלוני ומסר להם פיקח גמור הוא וכותבין ונותנין: **אלס קאמרה שאני אלס**.

**דכיון** דשומע הוא הרי הוא כפיקח לכל דבריו אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אי לאו דיכול לדבר מתוך הכתב צרימיה לא מפיק ואי לאו דלשמעינן רב לא הוה ידענא: **חרש המדבר ואינו שומע** זהו **חרש**. ולא זהו חרש שדברו צו חכמים ככל מקום והשווהו לשוטה דהוה כפיקח לכל דבריו כדקמני דהיא אבל חרש דרב כהנא (אינו) לא שומע ולא מדבר: **אישפיקול מילוניא**. נוטריקון דלאל: **אי קשא לי**. צנא דרב כהנא: **פרט לאלס**. שאינו חייב קרבן שצוה על שצוה העדות אס השציעו והרכין צראשו שאינו יודע: **הרי יכול להגיד מתוך הכתב** ואס איתא לדרב כהנא ליחייב:

**מפיהם**. על פי שנים עדוים: **ולא מפי כתבם**. יעדו צנ"ד ללא דמי לשטר \* שמתמורו צימו דההוא אורחיה להכי: **כשם שזדוקים**. אנשמתק והרכין צראשו קאי: **למשאות ומפוט**. למכור צנכסין: **לעדוים ולירושות**. כולו מפרש ואילי: **קפני מיהא לעדוים**. שיעיד עדותו מפי הכתב והאמרת מפיהם זהו גלאל: **צעדום אס**. להשיאה: **דאקינו צנ**. צנא דאס קרבו ושפחה: **ופרכין קפני ירושום**. וקא סלקא דעתך להעד על ירושה שהוריש אדם מעלמא: **אמר רבי אבנא**. מאי ירושות צנו דיייה אס רבא להשוות את הצכור כאחד מצניו ולהכי נקט ירושת צנו הצכור דלס לא לשנות על משפט הירושא על תורה הוא צל למה לנו לדבריו הירושא מחליה תפול: **מאי לאו דעלמא**. דהיינו עדות: **לא נלכו אחר רמיוסו**. לחסנו כפיקח: **אזל לא לגיטין**. היכא דקידושי היו קידושין גמורין ומיוצמא דרב כהנא: **צמה דצנים אמורים**. דלא הלכו צו צגיטין: **צמר מעיקרו**. שאין לו כח די שרש שלא היתה לו דעת כלולה מימיו. ולקמיה פריך וכיון דחרש

מעיקרו הוא הרי כנס צרמיה ולא היו קידושין גמורין ומוקי לה ציצס: **אזל פיקח**. שלמד לכתוב מדעת כלולה: **הוא כוסב**. גט ואחרים חותמין והיינו כרב כהנא: **כשם שנוסם צרמיוס נו'**. משנה היא ציצמות דחרש ששאל אשה אס רבא יוציא: **ציצמסו**. שקידושה גמורין חיקמה גמורה והוא אין יכול לחלוץ לפי שאינו צועמד ואמר לא חפצתי לקחמה (דברים כה) וכנסו ואינו מוציא בעולם ודבר דיייה לא מפעק זיקה דלוריימא: **אשמו נמי**. יגזיר אטו יצמותו שקידושה גמורין: **יצמסו ציצמסו**. אשם אחיו פיקח צלשת אחיו חרש: **ומי גזרינן**. אחיו חרש אטו פיקח: **שני**

**דסלקא דעמיה דפרושי קא מפרש למשאות ומתנות וירושות היינו עדות אי נמי הוה מצי למימר ולטעמין היינו עדות: **ירושות בנו הבבור**. פרש"י שהשוה צכור לפשוט ואין נראה לר"י \* אס כן<sup>א</sup> הוה ליה למימר<sup>ב</sup> שריצה לוא ומיעט לוא אלא אומר רצינו ילחם דהיינו שאומר על בן צין הצנים שהוא צכור וקא משמע לן דנלמא לך על ידי הרכנה: **תנא'** היא דתניא **אמר רשב"ב** ב'. לא צעי לשנוי דרב מיירי בפיקח מעיקרו וצרימא צחרש מעיקרו כמו שמחלק רשב"ג משום דקיס לן דרשב"ג פליג על קך צרימא צחרמא רבי יוחנן צסמון:**

קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: א"ר זורא אי ק' לי דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי הוא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממנתי' דנשתתק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתתק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפיקע קדושי פקחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואצ"פ שאין לסמוך על רשוח על כתיבתו יש לסמוך: א"ל אבוי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפייהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפיקע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית בדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שדיר דעלמא שוה כשרים בירי ממונות ואמרי' בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חיתומה כמו שנתקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיחו אנרי יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפני דבעי' מפייהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסחיר נעשה כמי שנתקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסאדורי ככתב דינא לא מצי לאסאדורי בכתב דאכתי לא מסר שותותיה לההוא דמסחיר ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ופניו תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דאיהו קאי קמיהו ואלם אין חיתומה מועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שהוא בר הגדה משום הכי פסור משובות העדות שאינו בר עדות לא כהו ולא בחתימה: מיתבי כסם שבדוקין אותו לגיטין כך בדוקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדוים קנני מיתה לעדות מאי לאו לעדות דעלמא. פי' אלמא שבדוקין מי שנשתתק ומקבלין עדותו בהרבת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאמר ר' יוסף בר חמא אמר רב ששה בעדות אשה דקילוי בה רבנן להכשירו עד אי ופאילו עד אי עד הכשירו נמי להעיד כבתיבה ובבדוקי ואפי' אנו מעיד כהו אבל בשאר עדות לא [ואנן] ירושות קנני מיתה למאי לא ידמי ירושת גט והבבור דנסיב דאמר מאן דעבי מזהב קנני מיתה למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות דיידיה. מיתבי חרש לא הלכו אחר רמיוותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בבטיין. פי' בפקח ובכסוף נתחשב מיירי שחיו קדושו

## מי שאחזו פרק שביעי גיטין

## עא.

**אלא בפירי**. אין לפרש ששולין לו אס רוצה פירי של ימות הגשמים צימות החמה או איפכא ואומר הן כי זה אפשר למנא צכנושים צבצס או צענין אחר אלס ששולין לו אס רוצה שילקטו לו מן האילן: **אמר** רב יוסף מאי קמ"ל תנינא נשתתק בו'. תימנה לר"י אדרבי דמיאסי

ליה ממני' כיון דליתו מחלקין צין אלס לחרש דלמא לי יכול לדבר מתוך הכתב צהרכנה סגי ואומר ר"י דהא דלא דצחרש<sup>א</sup> לא סגי צהרכנה אע"פ שכותבין לו נכתוב גט לאשתך ומרכין צראשו וצדוקין אותו ג"פ לאו והן' אלס דמדמינו רב יוסף הרכנה דלאלס לכתיבה דחרש כמו שאלם על זה הרכנה ניכר שמצין ומסמלה ועל ידי זה כותבים גט הוא הדין חרש ששאלוהו צכתב והשיצ צכתב יש הוכחה שהוא מצין צטוב אע"פ שאס שאלוהו צכתב והרכין צראשו אינו מועיל כלום:<sup>ב</sup> **אמר** רבי זורא אי קשיא בו'. תימנה לר"י דמשמע דפריך

לרב כהנא מתקאלמר והא יכול לדבר מתוך הכתב ואמאי לא פריך אמתימתי' דהרי יכול להגיד ע"י הרכנה ואור"י דמתימתי' לא קשיא ליה דפשיטא ליה דגבי גט אין צריך הגדה צפה רק שמטלה כמו שצריך גבי עדות צכור<sup>א</sup> אזל לרב כהנא דחשיב יכול לדבר מתוך הכתב אפי' צחרש<sup>ב</sup> א"כ צכור מעליא הוא ויכ' לחושבה הגדה וי"מ דלמתימתי' לא קשיא ליה דלאיכא למימר דהא דאמר פרט לאלס שאינו יכול להגיד היינו אלס שאינו שומע<sup>א</sup> \* דהיינו חרש אזל אלס לא משמע הכי': **והא יבוא דדרב מתוך הכתב**. דהגדה חשיצה ע"י הכתב דכפרשית אע"ג דממעט \* חרש ומרשת מחלוקה לפי שאינם צבמר ואמרה חלמיש לא ליה הו' אלס צפה<sup>א</sup> ועוד דהמס' יליף ועמנה מוענו הלויס שצריך צלשון הקדש ומינה נמי שמעינן דהוא צפה כמו גלוס: **מפיהם ולא מפי כתבם**. צפ' שני דמכוות (דף כ'). הארמתי צה: **קתני** מיתה עדוים. אלמי דקמני פרט לאלס שאינו יכול להגיד פריך ומיחו לר"י נראה דהאי פירכא נמי הו"א לרב דהא מיוצמא דצמר הכי הו"א לדיייה והכי פירושו צשלמא אי לאו דרב אע"פ שלענין עדות חשיצה הגדה מה שמרכין צראשו<sup>א</sup> דקמני הכא צדוקין אותו לעדות מ"מ פטר קרא אלס שאינו יכול להגיד דלענין קרבן שצוה על חשיצה הגדה אלס הגדה מעליא' אלס לא דחשיב דיכול

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרכנה לא מהניא ציה כלל וא"כ צריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם ואל' אף צדוקין אותו לעדות הא צענין מפיהם ולא מפי כתבם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צלאל סגי דהרכנה בכל דבר אזל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אזל לרב אע"ג דפסול לענין כשר גבי גט תקשי ליה דהא כהא מכשרינן עדות כמו גט: **והא** קתני ירושות. השתא דקסבר ירושות דעלמא ומשאות ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר צ"ל

לרב מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרכנה לא מהניא ציה כלל וא"כ צריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם ואל' אף צדוקין אותו לעדות הא צענין מפיהם ולא מפי כתבם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צלאל סגי דהרכנה בכל דבר אזל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אזל לרב אע"ג דפסול לענין כשר גבי גט תקשי ליה דהא כהא מכשרינן עדות כמו גט: **והא** קתני ירושות. השתא דקסבר ירושות דעלמא ומשאות ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר צ"ל

קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: א"ר זורא אי ק' לי דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי הוא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממנתי' דנשתתק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתתק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפיקע קדושי פקחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואצ"פ שאין לסמוך על רשוח על כתיבתו יש לסמוך: א"ל אבוי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפייהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפיקע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית בדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שדיר דעלמא שוה כשרים בירי ממונות ואמרי' בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חיתומה כמו שנתקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיחו אנרי יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפני דבעי' מפייהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסחיר נעשה כמי שנתקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסאדורי בכתב דינא לא מצי לאסאדורי בכתב דאכתי לא מסר שותותיה לההוא דמסחיר ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ופניו תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דאיהו קאי קמיהו ואלם אין חיתומה מועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שהוא בר הגדה משום הכי פסור משובות העדות שאינו בר עדות לא כהו ולא בחתימה: מיתבי כסם שבדוקין אותו לגיטין כך בדוקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדוים קנני מיתה לעדות מאי לאו לעדות דעלמא. פי' אלמא שבדוקין מי שנשתתק ומקבלין עדותו בהרבת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאמר ר' יוסף בר חמא אמר רב ששה בעדות אשה דקילוי בה רבנן להכשירו עד אי ופאילו עד אי עד הכשירו נמי להעיד כבתיבה ובבדוקי ואפי' אנו מעיד כהו אבל בשאר עדות לא [ואנן] ירושות קנני מיתה למאי לא ידמי ירושת גט והבבור דנסיב דאמר מאן דעבי מזהב קנני מיתה למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות דיידיה. מיתבי חרש לא הלכו אחר רמיוותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בבטיין. פי' בפקח ובכסוף נתחשב מיירי שחיו קדושו

פז א מיי פ"צ מהלכות גירושין הלכה טז סמג עשין ג נשין כ"מ]: **יז ב מיי** פ"צ מהלכות אישות הלכ' כי פסיט מהל' גירושין הל' א סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' רלה ספיקי יח: **יח ג מיי** פ"ט מהלכות עדות הלכה יא סמג נלאון ריד טוש"ע ח"מ סי' לה ספיקי יח: **י"ב ד מיי** ספי"ג שם הל' וסי' כח ספיקי יח: **י"ב ד מיי** ספי"ג שם הל' וסי' כח ספיקי יח: **י"ב ד מיי** פ"ט מהל' מדינה הלכה ג סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' רלה ספיקי יח [וס' רב ס'ין]: **כא ו מיי** פ"ט מהל' עדות הלכה יא [וס'י' מהל' גירושין הכין] סמג נלאון ריד טוש"ע ח"מ סי' לה ספיקי יא [א"ה ע"י ח ס'ין]: **כב ז מיי** פ"ד מהל' נחלות הלכה א [וס'י' שם הטי' סמג עשין ל טור ש"ע ח"מ סי' רעט ספיק א [וס'י' רעט ספי' דן]: **כג ח מיי** פ"ט מהל' מדינה הלכה ג סמג עשין פז טור ש"ע ח"מ סי' רלה ספיק ז: **כד ט ו מיי** פ"צ מהל' גירושין הלכה ז סמג עשין ג טור ש"ע ח"מ סי' ונסי' קס ספי' ה: **כה ב ל מיי** פ"ט מהל' יבוס הלכ' צו ח סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' קעב ספיק יו וסי' קלס עפי' ו:

#### פסקי רי"ד

אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב. כותבים ונותנין גט לאשתו לפי שאין לפרש דבחרש מעיקרא הוא דאמר רב דא"כ מאי אריא בכתיבה בכל רמזיו יכול להציגא דבראמריין בפ' חרש (בבבית קיב'): כשם שכנס ברמזיה כך מוציא ברמזיה אלא בפקח ונתחשב קאמר שחיה פקח שכנסהו וקדושו קדושין גמורין ותנן ביבמות נתחשב הוא או נשתתק אינו מוציא עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשת להפיקע קדושי חכמה וקאמר רב שיכול לדבר מתוך הכתב ויודיע לכתוב על הקלף כתבו גט ותנו לאשתי אתם פלוני ופלוני ומסר להם סומכין על כתיבתו וכותבין ונותנין אמר רב נחמן(ל) מאי קמ"ל תנינא נשתתק ואמרו ר' נכתוב גט לאשתך וכו' כיון דקא מחויי כתיב' פי' סומכין ברמזיו וכותבין גט לאשתו ואין רמז גדול מכותיבת אי דאי לרב וידא דתניא דחרש המדבר ואינו שומע ואינו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם זהו הדין הם כפקחים לכל דבריהם. פי' ונשתתק מבנתי' פקח גמור הוא אלא שמתוך חליו נאלם ואינו מדבר אבל שפוי הוא בדעתו ולפיכך בדוקים סומכין על רמזיו וכ"ש על כתב ידו אבל חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר שאין סומכין על רמזיו להפיקע קדושי שנתן בעדיו פקח כדנתן נתחשב הוא או נשתתק לא יוציא עולמית הוה אמנא שם על כתבו לא נסמךו דשאנן רמזיו דמיא

פי' ממנתי' דנשתתק לא ק' ליה מאם לא יגיד רכתב ידו מני הגדה פקח אצ"י דלא מקריא אמירה כדכתיב (קהלת י, כ) ובעל כנפים יגיד דבר. נשפ"ל. ט. ומפייהם לאו דוקא. מוס' הלש"י. י. מנויה"כ דאם לא יגיד דלא חייב כתיבה אלא כמדבר. מוס' הלש"י. יא. למה נקט כבוד. מוס' הלש"י. יב. כשפוטו. מוס' הלש"י.

<sup>[א]</sup> לפעט רב יוסף.